EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 14.4.2023
COM(2023) 194 final

2023/0095 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT

om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen

(Text av betydelse för EES)

MOTIVERING

1. BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

• Motiv och syfte med förslaget

Syftet med det här förslaget är att ändra Europaparlamentets och rådets beslut nr 1313/2013/EU av den 17 december 2013 om en civilskyddsmekanism för unionen[1] (*beslutet*) enligt vilket Europeiska unionen stöder, samordnar och kompletterar de åtgärder som medlemsstaterna vidtar[2] på civilskyddsområdet för att förebygga, ha beredskap för och vidta åtgärder vid naturkatastrofer och katastrofer som orsakats av människor inom eller utanför unionen.

Det enda syftet med den föreslagna ändringen är att säkerställa att unionen, genom de resurser som utvecklats under rescEU-övergångsperioden, kan fortsätta att med snabba insatser bistå medlemsstaterna i deras arbete med att bekämpa skogsbränder till dess att den permanenta europeiska luftburna flottan för bekämpning av skogsbränder blir tillgänglig. Genom detta förslag förlängs den övergångsperiod som avses i artikel 35 från den 1 januari 2025 till den 31 december 2027. Detta datum är anpassat till den tidpunkt som den nuvarande fleråriga budgetramen löper ut.

Med stigande temperaturer och långvariga perioder av torka ökar risken för skogsbränder i unionen. Skogsbränderna blir också allt vanligare och intensivare. 2022 års skogsbrandssäsong i unionen slog alla rekord: antalet skogsbränder som bredde ut sig över mer än 30 hektar var 2 707. Totalt 786 316 hektar mark (mer än tre gånger större än Luxemburg) brann. Det är en markant ökning jämfört med föregående år (416 413 hektar). Dessutom visar uppgifterna för 2022 att den genomsnittliga brända markarealen har ökat med mer än 250 % sedan registreringen på unionsnivå började 2006. Skogsbränder har blivit ett allvarligt problem i hela Europa. Bränderna påverkar inte bara Medelhavsområdet utan även länder som Tjeckien, Tyskland och Slovenien, vilket framgår av dessa länders senaste aktiveringar av unionens civilskyddsmekanism. Ett anmärkningsvärt exempel är att Sverige drabbades av svåra skogsbränder 2018. Under 2022 registrerade 20 medlemsstater fler brända områden än genomsnittet under tidigare år.

De senaste årens skogsbrandssäsonger visar att de miljömässiga, klimatmässiga, ekonomiska och samhälleliga förlusterna i samband med skogsbränder är enorma. Bara under 2022 innebar skogsbränderna ekonomiska förluster på uppskattningsvis över 2 miljarder euro och mer än 25 miljoner ton koldioxidutsläpp. Omkring 35 % av de brända områdena under 2022 ingår i Natura 2000-områden[3].

Den alarmerande ökningen av antalet skogsbränder i Europa förväntas fortsätta under de kommande åren på grund av klimatförändringarnas effekter. Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen tog upp problemet i sitt tal om tillståndet i unionen i september 2022

---

1 EUT L 347, 20.12.2013, s. 924.

2 Mot bakgrund av artikel 28.1a i beslut nr 1313/2013/EU ska hänvisningar till medlemsstaterna betraktas som hänvisningar även till deltagande stater enligt definitionen i artikel 4.12 i beslut nr 1313/2013/EU.

3 Natura 2000 är ett nätverk av viktiga häcknings- och rastplatser för sällsynta och hotade arter och några sällsynta typer av naturliga livsmiljöer som är skyddade, och sträcker sig över samtliga 27 EU-länder, både på land och till havs. Syftet med nätverket är att säkerställa den långsiktiga överlevnaden för Europas mest värdefulla och hotade arter och livsmiljöer, vilka förtecknas både i fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar) och i habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter).

där hon sade att ”eftersom [katastrofer] blir allt vanligare och mer intensiva kommer Europa att behöva mer kapacitet. Därför kan jag meddela att vi under nästa år ska fördubbla vår kapacitet för att bekämpa bränder.”

Genom en ändring av beslutet 2019[4] inrättades rescEU som en europeisk kapacitetsreserv som syftar till att ge stöd i extrema situationer där sammanlagda resurser på nationell nivå och resurser som lånas ut av medlemsstaterna till den europeiska civilskyddspoolen inte kan eller inte är tillräckliga för att garantera en effektiv insats vid olika typer av katastrofer. Sådan kapacitet har utvecklats, särskilt när det gäller luftburen skogsbrandsbekämpning, för att komplettera nationella resurser[5]. Vissa av dessa resurser är lättillgängliga på marknaden och kan köpas in relativt snabbt men det tar längre tid innan resurserna för luftburen skogsbrandsbekämpning finns tillgängliga. För att säkerställa en smidig övergång till ett fullständigt genomförande av rescEU fick kommissionen befogenhet att under en övergångsperiod på fem år tillhandahålla finansiering för att säkerställa snabb tillgång till relevanta nationella resurser. Det preciserades också att kommissionen och medlemsstaterna borde sträva efter att skaffa ytterligare resurser, inbegripet helikoptrar för brandbekämpning, för att bättre och effektivare kunna hantera risken för skogsbränder redan sommaren 2019[6]. På grundval av en marknadsundersökning av de resurser för luftburen bekämpning av skogsbränder som då fanns tillgängliga, vars resultat publicerades den 9 juli 2018[7], uppskattades det vid den tidpunkten att fem år skulle vara tillräckligt, särskilt för att specialiserade luftfartyg åter skulle vara tillgängliga på marknaden, vilket skulle göra det möjligt att utveckla den permanenta flottan. Därför fastställdes i artikel 35 i beslutet slutdatumet för tillämpningen av denna övergångsbestämmelse till den 1 januari 2025. Den senaste tidens marknadsutveckling, och mer specifikt bristen på marknaden på den typ av mycket specialiserade luftfartyg som krävs, visar dock att det behövs en längre tidsram (även efter 2024) för att utveckla amfibieflyg för bekämpning skogsbränder. Förhandlingarna med tillverkaren av sådana specialiserade luftfartyg befinner sig i slutskedet: de första flygplanen förväntas levereras till avtalat pris 2026 enligt de senaste försäkringarna från tillverkaren. Det slutdatum som anges i artikel 35 behöver därför förlängas ytterligare till slutet av den nuvarande fleråriga budgetramen, dvs. den 31 december 2027. Denna period skulle täcka hela finansieringsramen för civilskyddsmekanismen i den fleråriga budgetramen i enlighet med artikel 19.1a.

Det här förslaget syftar till att säkerställa snabb tillgång till relevant nationell kapacitet även efter 2024 års skogsbrandssäsong, när tillämpningen av den nuvarande övergångsbestämmelsen löper ut. Avtalen kommer att behöva förberedas i god tid, under 2024, för att resurser för bekämpning av skogsbränder från luften ska kunna sättas in. Till följd av detta måste beslutet ändras under den innevarande valperioden så att förberedelserna kan inledas 2024. Det är därför brådskande att medlagstiftarna snabbt överlägger om detta riktade förslag.

---

4 Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2019/420 av den 13 mars 2019 om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen (EUT L 77I, 20.3.2019, s. 1).

5 Andra rescEU-områden omfattar bland annat kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära incidenter, akutsjukvård samt transport och logistik och energiförsörjning i nödsituationer.

6 Skäl 34 i Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2019/420 av den 13 mars 2019 om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen (EUT L 77, 20.3.2019, s. 1).

7 A STUDY ON CURRENTLY AVAILABLE AERIAL FOREST FIRE FIGHTING ASSETS CONTRACT ECHO/2018/A1/396_01.

- **Förenlighet med befintliga bestämmelser inom området**

Detta förslag avser endast en förlängning av den period som avses i artikel 35 i beslutet och påverkar inte på annat sätt innehållet i den bestämmelsen. Förslaget är därför helt förenligt med de befintliga bestämmelserna på området.

- **Förenlighet med unionens politik inom andra områden**

Ingen rättsakt inom något av unionens andra politikområden kan för närvarande uppnå de mål som eftersträvas i detta förslag. Det finns därför ingen överlappning med andra åtgärder inom politikområdet. Vikt läggs emellertid vid att säkerställa nära samordning, konsekvens och komplementaritet med åtgärder som genomförs inom ramen för unionens övriga politik. Förslaget skapar också synergier med andra politikområden, såsom anpassning till klimatförändringar och instrument för förebyggande av katastrofer och katastrofriskreducering som syftar till att bättre hantera klimatförändringarnas effekter.

2. RÄTTSLIG GRUND, SUBSIDIARITETSPRINCIPEN OCH PROPORTIONALITETSPRINCIPEN

- **Rättslig grund**

Den rättsliga grunden för förslaget är artikel 196 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

- **Subsidiaritetsprincipen (för icke-exklusiv befogenhet)**

Unionen har stödjande befogenhet på civilskyddsområdet. Medlemsstaterna har huvudansvaret när det gäller katastrofförebyggande, katastrofberedskap och katastrofinsatser. En av anledningarna till att unionens civilskyddsmekanism inrättades var att större katastrofer kan kräva mer än vad en enskild medlemsstat har kapacitet till. Kärnan i mekanismen utgörs av ett väl samordnat och snabbt tillhandahållande av ömsesidig hjälp mellan medlemsstaterna. Målet för förslaget kan inte i tillräcklig utsträckning uppnås av medlemsstaterna själva. Detta är särskilt viktigt när de drabbas av en eller flera katastrofer med omfattande konsekvenser som kräver mer än vad medlemsstaterna har kapacitet till och som kan stå i vägen för möjligheterna att bistå varandra. Unionens åtgärder på detta område inbegriper därför hantering av situationer med omfattande gränsöverskridande inslag och inslag som berör flera länder eller regioner, vilket med nödvändighet förutsätter övergripande samordning och samordnade insatser utöver vad som kan åstadkommas på nationell nivå. Detta inbegriper tillhandahållande av kapacitet såsom specialiserade luftfartyg som kan minska effekterna av skogsbränder. Förslaget medför vinster i form av bl.a. färre dödsfall och mindre miljömässig, ekonomisk och materiell skada.

- **Proportionalitetsprincipen**

Förslaget går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet och bygger på befintlig politik. Det åtgärdar en specifik brist som har konstaterats sedan antagandet av Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2019/420 om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/836 om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen och föreslår en riktad lösning. Den administrativa bördan för unionen och medlemsstaterna förblir fortfarande begränsad eftersom det nuvarande förslaget inte ändrar detta.

- **Val av instrument**

Med tanke på förslagets begränsade omfattning anses ett förslag till ett beslut om ändring av Europaparlamentets och rådets beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen vara ändamålsenligt.

3. RESULTAT AV EFTERHANDSUTVÄRDERINGAR, SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER OCH KONSEKVENSBEDÖMNINGAR

- **Efterhandsutvärderingar/kontroller av ändamålsenligheten med befintlig lagstiftning**

Ej tillämpligt.

- **Samråd med berörda parter**

I kölvattnet av de förödande skogsbränderna i Syd- och Centraleuropa 2022 sammankallade Europeiska kommissionen till ett informellt ministermöte om förstärkt beredskap och insatser vid skogsbränder i Bryssel den 5 september 2022. Ministrar, statssekreterare och generaldirektörer för civilskyddsmyndigheter i medlemsstaterna diskuterade snabba samordnade europeiska insatser inom ramen för civilskyddsmekanismen för att bättre kunna skydda unionen och dess medborgare mot bränder under 2023 och därefter. Man uttryckte särskilt oro över att det inte finns tillräckligt många brandbekämpningsplan och -helikoptrar i alla drabbade länder, vilket innebär ytterligare påfrestningar på det redan etablerade säsongsbundna europeiska skyddsnätet av brandbekämpningsflyg, som samfinansieras av kommissionen och som är avsett att tillfälligt åtgärda brister tills den permanenta nya europeiska flottan av brandbekämpningsflyg (dvs. rescEU som består av 14 medelstora och lätta amfibieflygplan och nio medelstora helikoptrar för att komplettera de nationella flottorna) kommer att bli tillgänglig från och med 2026. Ett brett samförstånd nåddes därför om att utvidga det befintliga säsongsbundna europeiska skyddsnätet av brandbekämpningsflyg genom att finansiera insättningen av ytterligare helikoptrar och lätta flygplan i europeiska områden av central betydelse från och med sommaren 2023. Detta tillvägagångssätt diskuterades också vid det 49:e informella mötet mellan generaldirektörer för civilskyddsmyndigheter i Prag i oktober 2022 och med medlemsstaterna på teknisk nivå.

- **Insamling och användning av sakkunnigutlåtanden**

Vid utarbetandet av detta förslag har kommissionen använt extern expertis på förebyggande av, beredskap inför och insatser vid skogsbränder. En av kommissionens expertgrupper, *Experts group on lessons learnt from the handled emergencies*, sammanträdde den 10–11 januari 2023[8]. Ett av de viktigaste resultaten av detta möte var enigheten om att 2022 års skogsbrandssäsong var en av de mest utmanande i Europas historia och att det är uppenbart att de luftburna resurserna i Europa inte räcker till för att kunna hantera ett växande antal samtidiga bränder. Den bristanalys som centrumet för samordning av katastrofberedskap har gjort visar att det varje dag under de perioder som medlemsstaterna har en öppen begäran om hjälp i genomsnitt saknas fyra luftfartyg, och under vissa dagar under den aktiva skogsbrandsperioden så många som 10 luftfartyg. Experterna konstaterade att det finns ett otvetydigt behov av fler resurser på både nationell nivå och unionsnivå.

[8] Register över kommissionens expertgrupper och liknande organ (europa.eu)

- **Konsekvensbedömning**

På grund av förslagets tekniska och brådskande karaktär gjordes ingen konsekvensbedömning. Lärdomar från skogsbrandsäsongen 2022, som identifierats i nära samarbete med berörda aktörer både på nationell nivå och på unionsnivå, har dock bidragit till förslaget (aktörerna var eniga om en förlängd tillämpning av bestämmelsen). Detta har bidragit till en bedömning av konsekvenserna av den föreslagna politiken, vilken kommer att utvidga nuvarande praxis.

- **Lagstiftningens ändamålsenlighet och förenkling**

Ej tillämpligt.

- **Grundläggande rättigheter**

Ej tillämpligt.

4. BUDGETKONSEKVENSER

Från och med 2023 ska rescEU-flottan bestå av sammanlagt 22 flygplan och fyra helikoptrar. Det är absolut nödvändigt att upprätthålla denna flottkapacitet fram till slutet av den nuvarande fleråriga budgetramen (dvs. den 31 december 2027). Med tanke på de investeringar som gjorts i den luftburna flottan för bekämpning av skogsbränder kan de beräknade budgetkonsekvenserna tillgodoses inom den befintliga finansieringsramen för civilskyddsmekanismen.

5. ÖVRIGA INSLAG

- **Genomförandeplaner samt åtgärder för övervakning, utvärdering och rapportering**

I artikel 34 i beslutet föreskrivs att genomförandet av de åtgärder som får ekonomiskt bistånd regelbundet ska kontrolleras. Kommissionen måste utvärdera tillämpningen av beslutet och lägga fram halvtids- och efterhandsutvärderingsrapporter samt ett meddelande om ändamålsenligheten, kostnadseffektiviteten och det fortsatta genomförandet av beslutet till Europaparlamentet och rådet. Dessa utvärderingar bör grunda sig på de indikatorer som förtecknas i artikel 3 i beslutet. En utvärdering pågår för närvarande och förväntas vara slutförd senast i december 2023 i enlighet med artikel 34.3 i beslutet.

- **Förklarande dokument (för direktiv)**

Ej tillämpligt.

- **Ingående redogörelse för de specifika bestämmelserna i förslaget**

I detta lagstiftningsinitiativ föreslås att slutdatumet för den period som avses i artikel 35 i beslutet förlängs till och med den 31 december 2027.

2023/0095 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT

om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 196,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande[9],

med beaktande av Regionkommitténs yttrande[10],

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och

av följande skäl:

(1) I Europaparlamentets och rådets beslut nr 1313/2013/EU[11] fastställs den rättsliga ramen för rescEU. rescEU syftar till att ge stöd i extrema situationer där sammanlagda resurser på nationell nivå och resurser som lånas ut av medlemsstaterna till den europeiska civilskyddspoolen inte kan säkerställa en effektiv insats.

(2) Med stigande temperaturer och långvariga perioder av torka ökar risken för skogsbränder i Europeiska unionen och skogsbränderna blir också vanligare och intensivare. Den begränsade tillgången till specialiserad insatskapacitet, inbegripet amfibieflyg för bekämpning av skogsbränder, är fortfarande en svag länk och utgör unionens största operativa utmaning vid samtidiga skogsbränder.

(3) På grund av den nödvändiga flexibilitet som den period som föreskrivs i artikel 35 i beslut nr 1313/2013/EU har möjliggjort är det av avgörande betydelse att förlänga slutdatumet den ”1 januari 2025” till den ”31 december 2027” för att säkerställa att unionen kan säkra ytterligare luftburna rescEU-resurser inom ramen för unionens civilskyddsmekanism samtidigt som den permanenta europeiska luftburna flottan för bekämpning av skogsbränder gradvis inrättas.

(4) Beslut nr 1313/2013/EU bör därför ändras i enlighet med detta.

---

9 EUT C , , s. .

10 EUT C , , s. .

11 Europaparlamentets och rådets beslut nr 1313/2013/EU av den 17 december 2013 om en civilskyddsmekanism för unionen (EUT L 347, 20.12.2013, s. 924).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Ändring

Beslut nr 1313/2013/EU ska ändras på följande sätt:

(1) I artikel 35 första stycket ska datumet den ”1 januari 2025” ersättas med den ”31 december 2027”.

Artikel 2

Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 3

Adressater

Detta beslut riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den

På Europaparlamentets vägnar	*På rådets vägnar*
Ordförande	*Ordförande*